

Opor v indijski ječi; 45 jetnikov ubitih

Policijska zadržala revolto po dve-urni bitki. Vsi indijski voditelji napadajo Simonova priporočila glede federacije

Rangun, Burma, Indija, 25. jun. — Eden največjih jetniških uporov v novejši zgodovini Indije je izbruhnil včeraj v centralnih zaporih v Rangunu. Ko je po dveh urah besne bitke med policijsko in jetniško ponehalo streljanje, je ležalo na tleh 45 moških mrtvih in 71 ranjenih. Ubitih je bilo 40 jetnikov, štirje policijski in jekarski vozniki.

Upor jetnikov je bil dobro organiziran. Okrog sto jetnikov, Indijcev in Burmancev, ki so bili na delu v zapornih delavnicah, je napadlo in ubilo dva stražnika in v trenutku so se pridružili drugi jetniki. Uporniki so v drugem hipu navahali na orožarno v jetnišnici, pobrali vse puške in naboje ter se zagnali proti vratom. Vojaška policija, ki je prišla pravčasno, je pogrnala jetnike v notranje prostore. Uporniki so se branili toliko časa, dokler so imeli naboje, nakar so se podali.

Bombaj, Indija, 25. jun. — Priporočila Simonove komisije, da Indija postane federacija in ostane pod kontrolo Anglije še dolgo let, dokler ne dozori za samostojno, so izzvali po vsej Indiji silno ogorčenje. Voditelji vseh strank, hindujskih in muslimanskih, napadajo priporočila.

Gandijevi nacionalisti odločno zahtevajo, da se poročilo Simonove komisije enostavno ignorira in londonska konferenca v prihodnjem oktobru bojkotira, ako Anglija takoj ne izjavi, da je pripravljena dati status dominijona.

Vsi voditelji izjavljajo, da je narč Simonove komisije poslabšal krizo v Indiji, kajti Indija ne bo nikdar pristala na federacijo pod kontrolo angleške armade in diktatorsko gubernorjevo oblastjo.

Indijska vlada je prepovedala vsake protestne demonstracije proti Simonovim priporočilom.

Štirje letalci srečno prileteli iz Evrope

Morali pa so pristati v Kanadi, ko so vso noč iskali direkcijski in jim je zmanjkalo goriva

New York. — Major Charles Kingsford-Smith je v ponedeljek zvečer s tremi tovariši poletel v letalu "Southern Cross" iz Port Marnocka na Irskem proti New Yorku. Letalci so imeli radiodondajnik in med poletom so poročali, da jim gre vse dobro, toda drugo noč od torka na sredo jim je začel nagajati kompas in vso noč so blodili v bližini Kanade in iskali direkcijski. Medtem jim je zmanjkalo goriva in "Southern Cross" je moral pristati v Harbor Graceju v sredo zjutraj. Od tam nadaljujejo polet v New York.

Kingsford-Smith je lani v istem letalu izvršil uspešen polet iz Kalifornije v Avstralijo. Njegov sedanji polet je bil drugi iz Evrope v Ameriko, ki se je posrečil. Prvi so bili Nemci v letalu "Bremen", ki so tudi imeli smolo. Izgubili so se v megli in morali so iti na tla v Kanadi.

Godbeniki zahtevajo kongresno preiskavo glede brezposelnosti Boston, Mass. — Konvencija Ameriške federacije godbenikov je poslala apel na Ameriško delavsko federacijo, v katerem jo poziva, naj pošlje na kongres petico, v kateri naj zahteva kongresno preiskavo glede brezposelnosti. Obenem suggerira, da se sestavi poseben odbor industrijalcev, ekonomskih izvedencev in predstavnikov delavskih unij, kateri naj bi se lotili tega problema ter ga skušali rešiti.

SENATOR WAGNER BIČA ADMINISTRACIJO

Njeni pristaši v kongresu so pokazali, da se ne zmanjšajo za kritično situacijo, ki jo je povzročila brezposelnost

Washington, D. C. — (F. P.) Senator Wagner iz New Yorka je z ostrimi besedami kritiziral postopanje pristašev administracije, ki si sede v spodnji zbornici kongresa, in so po njenem nalogu razmesarili njegove tri predloge za rešitev brezposelnosti.

"Razočaran sem nad postopanjem justičnega komiteja," je dejal Wagner, "in nad administracijo, ki je v glavnem odgovorna, da so bile predloge razmesarjene. V očigled brezposelnosti krize, ki ji skoro ni primere v ameriški zgodovini in v priročni industrijske depresije, predsednik Hoover še vedno vztraja na svojem stališču in ne dovoli kongresu, da bi sprejel mere, ki bi odpravile ali vsaj zmanjšale gospodarsko krizo.

"Predloga, ki je predvidevala ustanovitve zveznih posredovalnic za delo, je bila zaklana v odseku; predloga, ki je določevala konstrukcije javnih del, je bila tako amandirana, da ne stavi nobenih obveznosti administraciji, ki bi morala prevzeti odgovornost nase. Predsednik je celo nastopil proti določbi, da se začne s konstrukcijskimi deli sedaj, ko se dežela nahaja v depresiji. Zakaj sem sploh šel v Belo hišo, da tam apeliram, naj vlada izjavi svoj program v ladjedelnicah ter da naj ne odlašava ladjedelniških delavcev, ki so na tisoče brezposelnih?"

"Predloga, kot so bile amandirane, nimajo sedaj nobenega pomena več in bi bilo veliko boljše, ako bi jih predsednik vetiral. Hoover je pokazal, da se ne zanaša za rešitev krize, ki si osvaja čedalje več žrtev med delavskim ljudstvom."

Kanadska elektrarna oglašuje v delavskem časopisu

Winnipeg, Kanada. — Mestna elektrarna v Winnipegu, ki je prihranila prebivalcem mesta milijone dolarjev z znižanjem cen elektrike, oglašuje v lokalnem delavskem časopisu in poziva meščane, da naj se poslužujejo njene cene elektrike in svetovnih inženirjev. V istem časopisu oglašuje hranilnični departement province Manitoba tri in pol odstotka obresti na hranilne vloge, za katere jamči provincialna vlada. Obrestna mera ameriškega poštno-hranilniškega sistema je samo dva odstotka. Torej je obrestna mera vladnih hranilnic v Manitobi 75 odstotkov višja kot v Ameriki.

Še slabega dela ni

Newark, N. J. — Stotine brezposelnih delavcev se gnete okrog šotorov Ringling Bros. cirkusa, proseči za delo, ki je težko in slabo plačano. En dolar na dan, to ne zadostuje za vsakdanje potrebe delavca z družino. Še sames težko izhaja ob taki "plačici" — in vendar niti tega ne najdejo brezposelni delavci v deželi prosperitete!

Brezposelnost v Pittsburghu

Pittsburgh, Pa. — Rezultati zadnjega ljudskega štetja za eno tretjino Pittsburgha je objavljen in kaže, da je v tem delu mesta enajst tisoč delavcev prisiljenih lenariti, kar pomeni, da je vsak deseti delavec v dotičnem okraju brez dela. Ženske niso vključene v to statistiko. Prosperiteta...

Silen požar na čikaškem letališču

Chicago. — V noči od torka na sredo je izbruhnil požar na municipalnem letališču in uničil dva hangarja ter 50 aeroplanov. Škoda se ceni na \$400,000.

Boj proti injunkcijam v senatu

Senator Norris si je nakopal jezo večine v justičnem odseku

Washington, D. C. — Poročila, ki sta jih podala senatorja Steiwer za večino in Norris za manjšino v senatnem justičnem odseku, bodo prinesla pred volilce v novembru vprašanje boja proti injunkcijam. Glavna bitka se bo bila v senatu, nakar bo cela zadeva prišla pred spodnjo zbornico. Novembarske volitve bodo zategadelj posebno važne in odločilne, ker bodo pokazale moč opozicije proti Norrisovim predlogi. Steiwerjevo poročilo nasprotuje zahtevam Ameriške delavske federacije in vsem drugim nasprotnikom izvajanja industrijske diktature po sodnikih. Pravi, da je Norrisova predloga, ki daje delavcem pravico do svobodnega organiziranja in udeleževanja v strokovnih unijah, nesprejemljiva. Dalje trdi, da kongres nima pravice prepovedati zveznim sodnikom vmešavanja v industrijske spore in zatirati stavke in da je "yellow dog" pogodbeni sistem popolnoma legalen. Na Steiwerjevi strani je večina devetih senatorjev, Norris pa podpira šest članov odseka, med njimi Borah in Walsh.

Norrisova skupina pobija trditve odsekov večine glede "yellow dog" pogodb, ker stoji na stališču, da vsakdo, ki podpisuje tako pogodbo, postane takorekoč suženj svojega gospodarja. Opira se tudi na nedavno odločitev najvišjega sodišča v slučaju Texas & New Orleans železnice, ki priznava železniškim nameščencem pravico do organiziranja. Ker sta obe nasprotujoči si skupini v odseku trdno odločeni vztrajati vsaka na svojem stališču, je pričakovati, da bo prihodnje zimsko zasedanje zelo burno.

Predsednik A.D.F. na jugu

Green je nagovoril 8,000 tekstilnih delavcev

Danville, Va. — (F. P.) — William Green, predsednik ameriške delavske federacije, je imel govor, katerega je sililo osem tisoč tekstilnih delavcev v Danvillu, Va. Green je imenoval tekstilno industrijo kot eno najbolj nestabilnih z ozirom na lastne tovare, posebno na Riverside & Dan River upravo, za kooperacijo z unijo, ki si prizadeva urediti razmerje med delodajalci in delojemalci ter izboljšati delavske razmere, doseči zvišanje plač in skrajšanje delovnih ur. Dan River uprava pa še nadalje ignorira unijo, v kateri je 95% njenih delavcev ter se nič ne briga za prizadevanja unije, da se napravi konec prehudemu izkoriščanju delavcev od strani delodajalcev. Pred kratkim je celo znižala plače svojim delavcem za 10%. Predstavniki A. F. of L. in U. T. W. zdaj skušajo priti v dotiko s predsednikom družbe, Fitzgeraldom.

Razprava proti komunistom odložena

Atlanta, Ga. — Razprava proti šestim komunistom, ki so obtoženi upora proti državni oblasti, je bila preložena na nedoločen čas in obtoženci gredo lahko na prosto pod varščino, ki znaša \$33,000 za vseh šest obtožencev. Za preložitve razprave sta se trudila zagovornika obtoženih komunistov, O. C. Hancock in J. Brodsky, kakor tudi lokalne delavske organizacije in petdeset prominentnih profesorjev, zdravnikov, odvetnikov in pastirjev, ki zahtevajo, da se z obtoženci lepo postopa.

Papež zbolel

Vatikan, 25. jun. — Papež Pij je včeraj obolel na akutnem vnetju mehurja. Zdravniki so v skrb, ker je papež star 73 let.

POLICIJSKA KORUPCIJA NE BO PREISKANA!

Odsek je pobelil policijo in zagel preiskavo. — Visoke finance umorjenega reporterja

Chicago. — Zadnji terek je imel policijski odsek mestne zbornice začeti preiskavo o policijski korupciji v zvezi z gangsko vojno. Sklep je bil, da mora biti policijski departement preiskan "od vrha do dna". Preiskava se pa ni začela niti se ne bo. Posebni odsek, ki je imel izdelati načrt preiskave, je v torej poročal celokupnemu odseku, da je najboljša, če ni nobene preiskave, ker bi preiskava samo ovirala novega policijskega načelnika. Nato je večina pritrdila, da je res tako najboljša! Preiskave torej ne bo — in policija je zadovoljna.

Medtem pa je Patrick Roche, glavni preiskovalec v službi državnega pravdnika Swansona, ki zbira dokazilni material za veleporoto v zadevi umora Tribunijskega reporterja Lingja, poklical predse bivšega policijskega šefa Russella in mu zastavil nekaj pertinentnih vprašanj. Hotel je vedeti, dali je bivšemu šefu znano, da je reporter Lingje razpolagal z velikimi vsotami denarja, dasi mu je "Tribune" plačevala le \$65 tedensko. Lingje je pogostoma nakazoval čke za več sto dolarjev in bil je stalni gost na borzi. Kje je dobival denar in komu je nakazoval čke?

Odgovori, ki jih je dal Russell, so ostali tajni do zasedanja veleporote.

Na vsak način hočejo ustaviti naseljevanje

Washington, D. C. — Dne 23. t. m. je bil v nižji zbornici hvalboj o reviziji naselniškega zakona. Pristaši administracije zelo nasprotujejo Harrisovi predlogi o raztegnitvi kvote na Mehiko. Ko je Albert Johnson, zagrozen nasprotnik naseljevanja, uvidel, da predloga ne bo sprejeta v tem zasedanju, je brž predložil resolucijo za znižanje števila imigrantov iz vseh dežel na polovico v prihodnjem fiskalnem letu, ki se začne 1. julija.

Farmarska zadruga napreduje

Kadoka, S. D. — Letni dobiček farmarske zadruge v Kadoki znaša \$13,965, kot je poročal upravni odbor na letni seji zadruge. Zadruga obratuje mlekarstvo in žitni elevator.

Slovenski frančiškanski študent utonil v Lemontu

Chicago. — Martin Berlec, novicij v slovenskem frančiškanskem klostru v bližnjem Lemontu, je 24. t. m. utonil, ko se je kopal v tolmunu vode v bližini "ameriških Brezij". Drugi novicij, John Bergdola, se je kopal s njim, toda ni mu mogel pomagati. Berlec je bil star 24 let in prišel je iz Jugoslavije pred enim letom. V Ameriki nima sorodnikov.

MacDONALD KAPITULIRAL PRED PAPEŽEM

Suspendiral je ustavo na Malti in s tem je Strickland izgubil službo

London, 25. jun. — Premijer MacDonald je včeraj naznanil v zbornici, da je vlada ukinila ustavo na otoku Malti, kjer je bila lokalna vlada že 18 mesecev v ostrem konfliktu z Vatikanom. Suspendirala ustave pomeni, da je konflikt s katoliško cerkvijo končan, in sicer s papeževim zmagom, kajti malteški premijer Strickland, ki je odločno vztrajal, da se duhovščina ne sme vtikati v politiko, zdaj avtomatično izgublja službo. To je, kar je Vatikan hotel. Papež je zadnji teden sporel anglijski vladi, da spor bo poravnal v enem dnevu kakor hitro se Strickland odstrani s otoka.

Strickland je zdaj v Londonu

kjer je konferiral s MacDonaldom o malteški krizi. Pri tej priliki je izjavil, da on ne odstopi, pač pa bo vztrajal do konca v boju proti vmešavanju cerkve v posvetne zadeve na otoku.

Brezposelnost v državi

New York

Stotinoči brez dela v najbogatejši državi unije

New York, N. Y. — (F. P.) — Brezposelnost v državi New York, ki je najbogatejša država v uniji, stalno narašča. Optimistične napovedi, s katerimi skušajo razni čitalci potolašiti nezadovoljno delavstvo, se nečjejo uresničiti in nezadovoljnost narašča z brezposelnostjo vred. Za delo povprašuje več oseb kot pred enim letom in dela je manj. Izmed 195 oseb, ki iščejo delo, dobi delo le 100 oseb, medtem, ko statistika prejšnjega leta pokazuje 100 za vsakih 133.

Spomlad ni prinesla pričakovane zaposlenja v stavbi in industriji, katera upojuje velik odstotek delavcev. Medtem, ko se je lanko leto porabilo za razne konstrukcije \$650,000,000 v prvih štirih mesecih v letu, se je v istih mesecih letos porabilo za ta namen samo \$155,000,000, kar pomeni, da je aktivnost v stavbi in industriji nazadovale za več kot 75 odstotkov.

V drugih industrijah ni nič boljše. Tovarne, od katerih sta odvisni dve tretjini delavcev v državi, so po lanskem borznem krahu nazadovale z ozirom na zaposlenost delavcev za 10 odstotkov in zdaj zaposlujejo samo 89,8 odstotkov delavskih moči.

Brezposelnost v mestu New Yorku je velika. Vlada šteti, so našli v šestih mestnih okrajih 23,043 nezaposlenih delavcev, kar znaša 5,47 odstotkov celokupnega prebivalstva omenjenih distriktov. "Ce vzamemo te številke za podlago, potem je v Združenih državah več kot 6,500,000 brezposelnih delavcev in v samem New Yorku nad 800,000", piše reakcionarna Herald Tribune. Sodi se, da so vladni števci preveč zanemarljivi vprašanja glede brezposelnosti in da so gornje številke še prenizke. Vse to kaže, da smo še daleč od tiste opavane prosperitete, v kateri se baje nahaja Amerika.

Zdravnik aretiran radi predavanj o spolnih rečeh

New Orleans, La. — Dr. M. Sayles Taylor je bil v terek aretiran, potem ko je prejšnji večer predaval v lokalnem teatru o ljubezni in ženitvi. Moralisti so ga obtožili, da je govoril "zelo pohujljivo". Dr. Taylor je izjavil, da bo gnal pravdo do najvišjega sodišča, če bo treba. Unija za civilne svobodščine mu je takoj ponudila pomoč. Proces obeta biti še bolj zanimiv kot je bil famozni opičji proces v Daytonu, Tenn.

Insull je zaenkrat pogorel

Insullov poskus, da bi zamašil usta ameriškega poslaniku v Berlinu se je izjalovil

Chicago. — (F. P.) — Sam Insull, ki je zahteval, da poslanik Sackett odpove svoji nameravani govor na konferenci elektrarskih magnatov v Berlinu, v katerem graja preveliko izkoriščanje konzumentov elektrike po elektrarskem trustu, je bil prisiljen svojo zahtevo umakniti na zahtevo časopisja, ki je mnenja, da elektrarski magnat nima pravice nadzorovati govore ameriškega poslanika, tudi če bi hotel povedati kaj takega, kar se Insullu ne dopade. Tako je bil Sackett, ki je bil poprej zvezni senator iz Kentuckyja in je zastopal elektrarski trust v senatu, primoran stopiti pred javnost ter ji povedati, kar je javnost že itak vedela namreč, da konzumenti elektrike v Ameriki plačajo za elektriko petnajskrat več, kot znašajo stroški produkcije.

Ameriška delegacija v Berlinu se tudi ne strinja z nastopom elektrarskega magnata in zavzema stališče, da Insull nima pravice govoriti za delegacijo, ker ni njen član, vendar pa se njeni člani nečjejo zameriti magnatu ter rajši previdno molčijo.

Število komunistov se manjša

Washington, D. C. — Mrs. William Sherman Walker, načelnica protiradikalnega departmeta v organizaciji Hčerke ameriške revolucije, ki je nastopila pred zbornim odsekom, kateri preiskuje komunistične aktivnosti v Združenih državah, je izjavila, da je okrog 1,250,000 komunistov in njihovih simpatizirjev v Ameriki. Prejšnji dan je Ralph Burton izjavil, da jih je nad dva milijona. Walker je posebno poudarjal komunistično nevarnost med otroci javnih šol, kamor je bila v prešlih letih zanešana propaganda.

Iz izjav, ki jih podajata zastopniki "patriotičnih" organizacij, je razvidno, kakšna konfuzija vlada med njimi in da vidijo strašila tam, kjer jih ni.

Slovenski frančiškanski študent utonil v Lemontu

Chicago. — Martin Berlec, novicij v slovenskem frančiškanskem klostru v bližnjem Lemontu, je 24. t. m. utonil, ko se je kopal v tolmunu vode v bližini "ameriških Brezij". Drugi novicij, John Bergdola, se je kopal s njim, toda ni mu mogel pomagati. Berlec je bil star 24 let in prišel je iz Jugoslavije pred enim letom. V Ameriki nima sorodnikov.

Predsednik Hoover z novozvoljenim predsednikom Brazilije dr. Julio Prestesom pred Belo hišo v Washingtonu.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Naročnina: za Zdravstveno drlavo (vsevo) v Kanadi \$2.00 na leto, \$0.50 na pol leta, \$0.25 na četrt leta; za Chicago in Cincin \$1.50 za celo leto, \$0.75 na pol leta; za inozemstvo \$2.00.

Subscriptions rates for the United States (except Chicago) and Canada \$2.00 per year, Chicago and Cincin \$1.50 per year, foreign countries \$2.00 per year.

Dane oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Advertising rates on agreement. Manuscripts will not be returned.

Mesto za vso, kar ima stik s Prosveto: 2537-59 South Laramie Ave., Chicago, Illinois.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Datum v objavi, na primer (May 31-30), pomeni vsebino na dan objave, da vam je s tem dnevno potrdilo na roko. Ponudilo je pravilno, da se vam list ne vrne.

Predsednikov sin

Allan Hoover, sin predsednika, ki študira business, bo med počitnicami delal v tovarni v Bayonu, N. J. Mladi Hoover si je izvolil fabriško delo z namenom, da spozna business "od dna do vrha". To vest so listi priobčili na prominentnem mestu.

Lepo je, da mladi Hoover poskuša s tovarniškim delom. Saj ne bo prvi v Ameriki. Mnogi milijonarji, ki so začeli "na dnu", radi pošljejo svoje sinove "na dno" v tovarno, kjer se igrajo nekaj tednov ali par mesecev in potem "vedo vse" glede dela.

Med temi "delavci" in delavci, ki nimajo milijonarjev in prezidentov za očete, je velika razlika — tako velika kot noč pa dan.

Prvič jim ni treba iskati dela in skrbeti, kaj bo, če ga hitro ne dobe. Magnatov sin gre v očetovo tovarno in dobi delo, kakršnega sam hoče. Allan Hoover tudi ne bo stal pred tovarno cele dneve in tedne kot jih danes stoji na milijone po Ameriki. Očetov prestop mu odpre vsaka vrata. Za tovarnarja je velika čast in — kar je glavno — velika reklama, če dela pri njem sin prezidenta Združenih držav. Kateri navadni delavec ima tako priložnost?

Drugič se taki "delavci" dobro zavedajo, da jim ni treba delati za eksistenco. Nihče jih ne sili. Njihovo delo v tovarni je torej prejšnji sport, zabava in kuriozitet, o kateri si ne bomo dosti glave, če imajo kaj od tega ali ne. Strahu, da bodo odlovljeni, nimajo! Nevarnosti tudi ne poznajo! V šolskih knjigah smo čitali o cesarju, ki je prijel za kmetov plug in odrezal eno brazdo — kar je lahko storila vsaka žena — nismo pa čitali, da bi bil cesar lovil težke skale v strmini, kjer je malo nevarno delo. Tako tudi ne bomo čitali, da predednikov sin spaja železne traverze na nebotičniku ali vihti kramp v premogovniku...

Končno se nam zdi to medpocitniško "delo" jarih gospodov norčevanje iz zdravih in krepkih delavcev, ki bi radi delali, pa ne morejo dobiti dela niti zaslužka. Zakaj odjemati delo onim, ki so ga res potrební?

Molitev v tovarni

Tekstilni magnat Edgerton, ki ima tovarne v Tennesseeju, je povedal na konferenci metodistične sekte v Chicagu, da delavci v njegovih tovarnah vsako jutro začnejo delo z molitvijo. In on je prepričan, da to pomaga njegovemu businessu. Molitev je povečala produkcijo!

That's fine! Ako molitev poveča produkcijo, je baron Edgerton neumen, ker upošuje delavce in jim plačuje siljane plače povprečno po deset dolarjev na teden! Kar molit bi in stroji bi sami tekli... Saj Edgerton veruje v čudeže, če veruje v uspeh molitve! Bog mora biti vsakakor vesel nizkih, beraških plač, če poveča produkcijo pobožnemu magnatu, torej bi mu lahko pomagal brez izstradanja delavcev.

Stvar izborna harmonizira: škandalozno izkoriščanje izstradanih in mentalno topih alromakov ter praznovost. Delavci morajo moliti in garati — vse skupaj za deset dolarjev na teden in Edgerton je prepričan, da je business zato dober, ker delavci molijo, ne pa zato, ker pocieni garajo.

Business in molitev sta čudna prijatelja. Navadno ne vozita skupaj v modernem življenju — kakor je bilo mogoče v barbarškem srednjem veku, ko so z molitvijo zdravili kugo s takim uspehom, da je Evropa malone izumrla — in v sled tega je tudi obvezna molitev v tovarni nekaj normalnega v linearskem pasu.

V drugih tovarnah ni zapovedane molitve in produkcija je vseeno dobra. Ameriški magnati niso vsi enako praznovostni. Dočim na barbarškem jugu verjamejo, da molitev skrbi za produkcijo, so drugod prepričani, da skrbi kapital; samo v tem so edini povod, da ne da-jo delavcem kredita, ki jim gre.

Delavci pa so že v dobrem številu toliko podučeni, da brez dela ni produkcije. Pametni delavci vedo, da molitev pomaga toliko kot lanskí sneg. Samoprevara in potrata časa je. Delo je, ki pomaga — in nič drugega.

Glasovi iz naselbin

Smrtina kosa

Collinwood, O. — Dne 15. junija je zadet od kapi preminul brat Joseph Podpadeč, 21-letni član društva "V boj" št. 53. SNPJ. To je že tretji letošnji smrtni slučaj pri našem društvu. Pokojni Jože je imel mučno zgodovino zadnjih šest let. Leta 1924 je namreč zadobil hude poškodbe na rami, ko je bil uposlen pri Atlas kompaniji na Five Points v tej bližini. Poslan je bil v Mount Sinai bolnišnico, kjer se se zdravniški več mesecev trudili, da mu uravnajo roko, pa je bilo vse zaman. Industrična zavarovalnica države Ohio ga je poslala v Euclid kliniko, kjer so najboljši zdravniki. Ravnali so roko in jo dvignili. V tej poziciji jo je nosil več mesecev, a pomagala ni nič. Za pokojnega našega občana pa je bila to strašna muka.

Bo štiriletnem prizadevanju so zdravniki izgubili vsako upanje, da bo roka še kdaj rabna. — Pokojni je bil član tudi društva št. 26 SSPZ, katerega mu je izplačala odškodnino za roko. Od SNPJ je prejel \$500 odškodnine. Do takrat pa je vedno prejema podporo, ki mu je bila v veliko pomoč.

Bratje in sestre! Nekateri radi poslušate tiste narodne rojake, ki vam svetujejo, da se vpišete v angleške organizacije, češ, da boste tam plačali manj davkov, vprašajte sami sebe to-le: Ali se izplača biti pri organizaciji, kjer boste dobili podporo za bolezen, poškodbo in operacijo, to je takrat, ko podpora najbolj potrebujete, ali boste pristopili k angleški organizaciji, ki se briga le za vašo posmrtnino? Skrbite zase, dokler ste živi. Ko boste mrtvi, dobijo zavarovalnino drugi, ne vi. Zato je potrebno, da ste pripravljeni in preskrbljeni za slučaje potrebe, dokler živite ter da bodo vaši dragi tudi prejeli svoj delež pri vaši smrti. Tako je pri naših organizacijah.

Pokojni Jože Podpadeč je bil rojen v Medvedjem selu, fare Trebnje na Dolenjskem. V Ameriki je bil 29 let. Zapuščal štiri hčere: Mary, omoženo Pengel, Veroniko, omoženo Kos, Viktorijo in Josephine Podpadeč. Josephine je zapuščila pri društvu "Strugglers" št. 614 SNPJ in ena najbolj aktivnih delavk pri tem mladinskem društvu naše jednote, kakor je tudi bila prej pri društvu "V boj" št. 53 SNPJ.

Pogreb pokojnika se je vršil pod vodstvom pogrebniškega zavoda Žele in sinovi na Calvary pokopališču. Odsel je od nas in ni ga več. Blag mu spomin!

Frank Barbič.

Resnica o poročilu zastopnika "Zarje" podanem na izredni konferenci SND

Cleveland, O. — Mnogo se je čitalo o poteku konferenci. Med drugim se je tudi čitalo v "Enakopravnosti" z dne 27. maja, da sem nepravilno poročal Govorje v tem smislu in tonu ni ne konca ne kraja, pojavljajo se še vedno tuptam. Da bodo čitatelji obojestransko informirani, posebno oni, ki se zanimajo za te stvari, podajam celo zadevo v javnost ter njim prepričam sodbo.

Poročila poročevalcev lokalnih dnevnikov z dne 27. maja sta napravila vtis, da sem imel namen potvarjati sklepe pevkega zbora "Zarje". In njih so mogoče čitatelji si ustvarili sodbo, da "Zarja" pošilja res take zastopnike, da ne vedo pri katerem koncu se jih glava drli. Ker se je že dalo vsakojaka poročila v lokalnih dnevnikih, temu se ni podalo tudi izjav in protestov z druge strani? Tudi taka poročila se bi lahko nazivala za nekaka konstruktivna poročila. Zadeva je bila in je še vedno jako važna, zato je tudi važno, da citate moje poročilo, podano na redni seji pevkega zbora "Zarje", ki se dobesedno glasi:

Članstvo pevkega zbora "Zarja". Moje poročilo od izredne konferenci SND dne 21. in 22. maja, dne dneva famoznega odločanja. Vtis, ki sem ga dobil, nisem pričakoval da se nekateri tako daleč spustijo, ter da se ne zavedajo svojih dejanj; toleranost je slika do veta briga.

Za kimanje nisem sposoben in da bi, kot je dejal predsednik zborovanja, Somrak, pajaca igral, nimam jake, zato nam dobijo kredit oni, ki se jih tiče. Kaj se je vse razpravljalo, boste čitali iz zapisa. Zdravim pa prav kratak govor s druge seje, ter a tretje seje poročila zbora "Zarja".

Na drugi seji, ko je govoril dr. Mally o odnosih med gospodarstvom in domom doma in prejšnjim tajnikom, je na koncu svojega govora izjavil, da Chicago je krivo vsa tega polajala. Nisem imel namena se prigraditi za besedo, toda ker sem smatral, da izjave nepošteno, sem protestiral. Kot dolžnik in de hoteli tudi to zastopnik, ali nisem bil do tega upravičen? In tisti moj govor je bil: Zdi se mi, da pri teh razpravah izražajo svojo ulogo predodbiti. Da je direktorji pod kritiko, je dejstvo, to ker ni bil v stanju držati harmonije tam, kjer je bila najbližja, pri klubu društva SND. Dajle sem rekli, tisti, ki se spominjate 15 in 13 let nazaj, ko so bile delila seje v Birgov in Grdinovi dvorani, kako se je tističkrat povdarjalo, da to podsej naj bo lastna društva.

Se te moje besede, sicer nadolžne, se je Vatro Grill razburil, da je vendar "Zarja" dala direktoriju zaupnico. Ne samo, da je bil iz dnevnega reda (k temu ga je predsednik opozoril), ampak napravil je nepravilno vtis napram zboru, kot takemu. Če je bil vsi govor za tisti sklep, čemu pa dvorani in pri raznih pevskih letih, poslušate?

Sedaj pridem k poročilu, katerega sem dal kot poročilo "Zarje". Pevski zbor "Zarja" je na svoji seji razmotril a zaupnici in nezaupnici, toda do sklepa ni prišlo: v tem je storil oster od sunaj — nevtrelan. Sklenilo se pa je, da zastopnik zagovarja stari sistem uprave, način kot je sedaj, ali kot je bil 1929. To je bilo o vse.

Pod napadnim vtisom in potvrdjenem poročilu so se od tedaj začela nebrna mršnja proti meni. (To bom pokazal na koncu tega poročila). V mojih sklopi 14 letih aktivnega delovanja po možnosti ter lojalnosti napram zboru "Zarja", nikdar nisem bil sklanjan; v zadetjenju mi je bilo vedno to, da delam za organizacijo, ki ima principe, odklanjam in obojam taka dejanja in postopanja, ki se vrše potem trkov.

Ako smatrate, da je bilo moje vedenje na konferenci tista vrsta cen, za katero je treba zboru spet omejiti razvoj napredka — svobodno vam.

K temu dodam še nekaj osebnih opask, ki se tičejo nekaterih naših sejev in pevk. V dnevnik prišlo je k meni in vpraša, "Kaj si govoril?" O tem bomo govorili tam, kamor spada, sem odgovoril. Pripravljen je bil k dejanskemu napadu, tako sem sklepal iz njegovega vedenja. Dobil sem informacije od tajnika Deme, da on ni delničar Doma, torej njemu in drugim posameznikom nisem dolžan odgovorjati.

Ob času mojega poročila pred zborom, se silili glas pevke go. Močnik — "Lati!" Seveda od nje je to prav lepo, še posebno radi tega, ker ona ni bila prisotna na seji "Zarje". Respekt, katerega človek iskane drugim, ni nič manj kot pošteno in prav, da se ga v snaki meri tudi vrača.

Sedaj pa k logiki preda. Pluta in korespondenčni tajnika Birk. Ako je bil namen teh dveh odborov, pošten in upravičen, da se me odločile, tedaj bi lahko sklenili sedeno sejo (tudi se časa dovolj od petka do ponedeljka sveder). Čin je bil storjen eno uro pred konferenco.

Poglejmo sliko te drame: Uradnik Birk je podpisal odpoklic in na moje mesto se je prijavil sam. Ko se je volilo zastopnika, on ni bil navzoč.

Datum odpoklica je 26. maja, in predsednikova dolžnost bi bila, ako bi se hotel animirati za stvar, vprašati za pojasnila, saj me je vendar videl v klubskih prostorih v soboto večer 24. maja.

Na odpoklicu je tudi ime — "u. pravni odbor", podpisal tretjega odbornika tam ni, poleg tega tudi uradnega potata ni.

Teden pred konferenco sem javil preda. Pluta, da radi dela (overtime) štiri večere z dvojno plačo, sem gnetno prizadet (to amejam misnogo), da se bom težko udeležil konferenci. Dejal je: "Tam se pogovori s Poljakom, da te nadomesti, pa bo dobro."

Še nekaj. Na listi odpoklica sta hot pri podpisana Belle in Suel. Kaj imate res tako kratak spomin, da olo v teku enega meseca se spozabite? Kdo so bili oni, ki so igrali sabotažo pri zboru?

ro preprečili. Dobesedno besedilo iz zapisa "Zarje" je:

Brat preda. Čita pismo S. N. D. Ki sklicuje izredno delniško konferenco na zahtevu nekaterih društev delničarjev, ki niso zadovoljni z upravo Doma. Konferenca prične 21. maja in izvoliti imajo zbor društvenega zastopnika. Nominiran je J. Franceskin, ki sprejme, kakor je nominacija zaključena in je torej brat Franceskin izvoljen zastopnikom "Zarje".

K besedi se oglasi brat V. Grill, rekoč, da je treba dati zastopniku navodila, kakšno stališče naj zavzame z ozirom na delovanje direktorija, kajli ta konferenca ima izračunajnico ali nezaupnico. Stavi predlog, da izreče Zarja direktoriju zaupnico. K temu se takoj oglasi br. I. Poljak, kar se pravi, da je on proti zaupnici, kar se je sedanjim sistem uprave spreminjati le po protestu društva. Sledila je kratka debata, koncem katere je bil sprejet sklep, da zagovarja zastopnik na konferenci današnji sistem uprave.

S tem se je torej smatralo, da pevski zbor "Zarja" zavzame nevtralnno stališče glede zaupnice ali nezaupnice.

Edini ugovor od strani preda. Pluta je bil ta, da je bila želja V. Grilla, da bi se moralo poročati o Grillovem predlogu za zaupnico direktoriju S. N. doma, akoravno sklepa nikjer ni bilo. Zastopnik takih želj ne more upoštevati, kajti potem bi moral povedati tudi naobratno, to je, da seja je pobila ta predlog s tem, da ni glasovala zanj.

Torej, da bomo na jasnem, poskus za "ugodno znamenje" je bil storjen že na drugi seji zborovanja. Če ni bil, kakaj se je izvajalo o zaupnici še predno je bil predlog sprejet, da se zaslili poročila društvenih zastopnikov? Gotovo ni to nobena slučajnost, pač pa prihaja iz določnega namena!

Tako je moje skromno poročilo in razjasnilo javnosti, da bo vedela kako se je ukrepalo pri "Zarji", kako je prišlo do ponesrečenega poloma od strani odpoklicateljev in njih vodje Vatro Grilla. V popolno razumevanje se lahko še omeni, da g. Jos. Birk ml. je komaj eno leto član "Zarje", preda. Pluta pa komaj par let. V svoji neizkušenosti sta kar na svojo roko odpoškilala mene in na svojo roko nastavila novega zastopnika, ne da bi sklenili izredno sejo "Zarje", ter so tako šli preko vseh točk pravil in parlamentarnega reda. To diši po samopadni diktaturi. Pa naj bo, da smo se le spoznali kdo in kaj smo!

Joseph Franceskin, član "Zarje".

Veliki shod na Syganu

Sygan, Pa. — Navodila in kažipot udeležencem velikega shoda, ki se vrši tukaj v nedeljo 26. junija, katerega prireja Federacija društva SNPJ zapadne Pennsylvanije:

Posetniki, ki bodo prišli s Pennsylvania železnico, naj izstopijo na postaji v Bridgevillu. Čas odhoda iz Pittsburgha: prvi vlak odpelje ob 7:29 jutraj; drugi ob 8:45 jutraj; tretji ob 12:15 popoldne (stari čas). Tretji pelje celo do Sygana. Iz Bridgevilla do Sygana je eno miljo. Vzemite West Penn bus, ki vozi vsake pol ure mimo Sygana. Pri vnosu hriba izstopite, nakar hodite peš 5 minut na desno na hrib, pa boste na cilju.

Posetniki, ki bodo prihajali z avti: Vozite naravnost skozi Bridgeville čez most, kjer morate kreniti desno, vozite mimo dirkališča (race track). Ko pride na Sygan, zavite desno na hrib, pa boste pri nas. To velja za one, ki bodo prihajali z vzhoda. Tisti, ki bodo prihajali z zapada pa naj zavijejo levo mesto desno.

Vse še enkrat uljudno vabimo in vam kličemo: Na avidenje v nedeljo, dne 29. junija, na Syganu! — Pripravljalni odbor.

Izlet pev. zbora "Prešerna"

Cicero, Ill. — Na dan ameriške neodvisnosti, dne 4. julija, bo pevski zbor "France Prešeren" praznoval na ta način, da bo šel piknikovat v velike odprte prostore Forest Preserve, v prosto naravo, na takozvani "Slovenski hribček" v Willow Springs, tik nad Strinjarjevimi vrto.

Ker so člani "Prešerna" večina mladi fantje, polni energije, je s tem dosti povedano, da tudi zabave ne bo manjkalo. Ne bomo sicer imeli lakirane "podlage" za ples, bomo pa plešali po

zeleni travi pod košatimi hrasti. Igral bo namreč "Prešernov" kvartet: J. Bokavec na kromatično harmoniko, J. Baumblich na banjo, F. Japich na klarinet in J. Jerich na kornet.

Na problem sestanku je pripravljali odbor tudi sklenili, da se bosta na žajnu vrta en pradiček in en janček. (Ako bi slučajno kateri izmed članov ali gostov hotel imeti kaj boljega, si mora to sam preskrbeti). To velevalno nalogo pači jančka in pradiča sta prevzela dva ekipa, A. Trampush in F. Japich, in nam zagotovila, da takšne pečenke nismo še okusili, namreč tako dobre, kakor jo mislila ona dva pripraviti "Prešernovcem" in vsem drugim, ki bodo gostovali pri nas. Vabljeni so vsi Slovenci, posebno pa se vabljeni naši podporni člani, da se enkrat skupno razveselimo. Vstopnic ne bo nobenih, pač pa bo imela vsaka oseba "s smehljajem" na ustnih prost vstop. Kdor hoče biti vesel med veselji, naj le pride, kisi obrzi naj izostanejo. Kdor se želi voziti s trukom, naj se javi katerega koli članu "Prešerna", ali pa Paul Bergerju. Voznja v obe strani bo stala 50c.

Vsem jamčimo dobro zabavo in postrežbo, v obratnem slučaju pa vsakemu drage volje povrnemo vstopnino.

Za pripravljali odbor, Frank Stonich.

Uletov deček utonil

Milwaukee, Wis. — Neureča je zadelo dne 24. junija družino Joe Uleta. Najmlajši 12 letni sinko Adolf se je šel kopat v neko mestno kopališče na južni strani mesta, kjer ga je zadelo neureča. Mladi Adolf je snal namreč plavati, a kakor se je izkazalo, so ga zgrabili krči ter je kmalu izginil pod vodo. Prikladal se je na površje parkrat, a ker ni bilo nobene pomoči pri rokah, je moral utoniti. Z njim je bilo par mladih dečkov, ki pa mu niso mogli nuditi nobene pomoči. Poskušali so z umetnim dihanjem, a brez uspeha.

Oče mladega Adolfa je znan vsem Prosvetnim čitateljem po njegovih dopisih iz naše naselbine, kamor je prišla njegova družina pred dvema letoma iz Chisholma, Minn., kjer so živeli poprej.

Pogreb se vrši iz Ermencevega pokopnega zavoda v petek popoldne ob 2. uri.

Sodruge Jožetu kakor tudi celi družini naše sožalje!

Poročevalce.

Pismo kongresnika Sabatha

Washington, D. C. — V par dneh bo zasedanje kongresa zaključeno. Popolnoma sem prepričan, da zagovorniki registracijskega zakona, potem katerega bi se morali vsi tujezemci registrirati, zaenkrat ne bodo uspeli. Zagotavljam vas, da si bom tudi v bodoče kar največ mogoče prizadeval, da ta neameriški naert nikdar ne postane zakon.

A. J. Sabath, zvezni kongresnik 5. illinoiskega distrikta.

Smrtina kosa

Bridgeville, Pa. — Naznanjam, da je dne 22. aprila t. l. preminula moja preljuba mati, Marija M. Turk, v starosti 49 let. Ostala mi bo v trajnem spominu za vedno. Blag ji spomin! — Helen Slavkovec, hči.

Premogarska stavka v Penni

Forest City, Pa. — Dne 24. junija je tukaj izbruhnila stavka pri Pittsburgh Coal kompaniji (prej imenovana Erie). Podrobnosti o poteku stavke poročam pozneje. — Poročevalce.

LISTNICA UREDNIŠTVA

Slovan, Pa., F. K.: — Naznanilo o veselici, ki se vrši 28. junija; je dospelo prepozno za uradno izdajo 25. t. m.

Zahtevajo pet dni dela na teden Milwaukee, Wis. — Konvencija železniških strojevodij upošlenih pri tukajšnji železnici je sprejela resolucijo za osemurnik in pet dni dela na teden. Kjer se dela šest dni na teden, naj bo delovni čas 7 ur dnevno, kjer pa se mora delati sedem dni v tednu, naj se zahteva šesturni delovnik.

Naši zvesti služabniki in zasožniki

Bakterije — njihova vloga v pretakanju življenja in delovanju živih bitij. — Boj človeka proti boleznim povzročajočim bakterijam

Čudovit svet se je odprl holandskemu bratcu leč Antoniju van Leeuwenhoeku, ko je nastavljal v drugi polovici 17. stoletja prvi mikroskop (dobjnogled) na vsakojake tekočine, kakor na deževnico, na rastlinske obare, na anovi v črevesju živali in ljudi itd.; svet poln vrvečega življenja in pestre obilice oblik, ki jih človek v teh "mrtnih anovih" kar ne more slutiti. Leeuwenhoek je našel povsod majčke, ne, povsem brezbarvne, "živalce", ki niso bile nič drugega kot to, kar razumemo danes pod skupnim imenom bakterije.

Bakterije. Ze pri samem imenu nam gre mrz po hrbtu, saj vemo, da so te povzročiteljice velikega števila bolezni. In če še pomislimo na dejetvo, da nas te opasne "živalce" vsepovsod obdajajo! V lasih nam tečijo, plavajo v vsaki potni kaplji, ki se nam potoci s čela, na vsaki stvari jih je cela množica; z vsakim požirkom pogostno celo armade bakterij, z vsakim stikom rok in poljubom jih jemamo — kratko rečeno: zrak, voda in zemlja prepuščajo in obiljajo te drobne živine, ki bi nas z grozo nadajale, če bi jih s prostim očesom morali vedno gledati. Toda nikar se prevec ne razburite! Saj vendar ni vsaka bakterija že kar povzročiteljica kolere ali kuge, nasprotno, njih večina živi prav mirno in pošteno. Njihova koristnost sega celo tako daleč, da lahko z veliko varjetnostjo trdimo, da bi bilo življenje v našem amalu brez njih vobče nemogoče.

Vsejaki so bakterij pristo seme v brez-bakterno zemljo in se je izkazalo, da nisevalo. Razbakterili so kokošja jajca s tem, da so jih pomeli v sublimat (živorebrno razkužilo) in so jih izvalili v sterilnem (razkuženem) valjniku; piščance so zredili v sterilnih steklenih omarah s samo brez-bakterno hrano. Čeprav so piličeta prav rada žla, so hujšala čim dalje bolj in so poginila po 2 do 4 tednih. Taki in podobni poskusi kažejo, da so naše bakterije prav važni čimtelj v pretakanju snovi po naši semji. Pri vseh preizkušajah, kakor pri vrenja in gnitju (kvasnice!) igrajo te odlične vloge. Le njihovega delovanja se imamo zahvaliti, da se rastlinstva in živalstva telesa z gnitjem razkrajajo in ne le odstranjujejo, temveč uporabijo za zapetno gradnjo nove žive tvarine. Tudi v človeku kakor v vseh živalih se redi nebroj bakterij in to posebno v črevesju, kjer pomagajo pri predelavi težje prebavnih ostankov.

O teh bakterijah, ki nam niso nadležne, ne čujemo mnogo. Toliko bolj pa se je človeštvo ukvarjalo z njihovimi škodljivimi sorodniki, ki so povzročitelji večine poznanih bolezni. Čeprav je nauk o bakterijah (bakteriologija) še razmeroma mlad, težko najdemo še kako drugo panogo raziskovanja, ki bi bila tako temeljito obdelana. Tako poznamo danes bitnost in življenje teh najmanjših živin (to je živih stvari) prav tako dobro, kakor velikih in največjih.

Danes vemo, da nimamo pri bakterijah opravka z najmanjšimi živalimi, kakor se to navadno krivo misli, temveč z najmanjšimi rastlinami, ki merijo v dolžino 1—2, v širino 1/2—1 tisočinko milimetra. Tisočinki milimetra pravimo mikron. Videti jih moremo le s 500—1000kratno povečavo. To so kar najenostavnejše živine, ki nimajo nikakih posebnih organov (udov) ter so v večini povsem negibne. Le nekaj jih ima gibalne nitkaste organe, s katerimi se premikajo iz kraja v kraj in imenujemo le-te zaradi njih delovanja migetke. Semkaj spada med drugimi tudi bacil legarja.

Po njihovi obliki razlikujemo troje velikih skupin bakterij: 1. palčnice, v obliki palčic, pravi "bacili" (lat. bacillus—palčica), katero ime dajemo v govorici napačno vsem bakterijam. 2. krogličnice ali koki več ali manj stisnjenih kroglastih oblik, 3. vijčnice ali vibriani, ki imajo obliko ukrivljene palčice ali obliko vijaka. K palčicam spadajo povzročitelji jetike, davice, hripe, gobavosti, kuge in mrtvičnega krča (tetanus). Gnojenja, pljučnice in kapavec (gonoreja) povzročijo koki; bacil kolere prištevamo k vibronom, bacil sifilide (lues) pa k spirohetam.

(Dalje jutri.)

Ameriško življenje

163.

Se ena izpred sodišča

Lester Lewin je bil obsojen, da plačuje svoji ženi, s katero se je razšel, petnajst dolarjev na teden. "Nemogoče", je pojasnil obsojenec, "jaz zaslužim samo deset dolarjev na teden." Sodnik je bil razkačen. "To ni nobeno delo za moša. Idite in poiščite si službo z možato plačo. Dokler je ne dobite, mora žena čakati na plačila." Čez nekaj tednov se je žena pritožila sodniku, da Lewin še nič ne plačuje. "Gospod sodnik, jaz sem se držal vašega nasveta in pustil delo s možno plačo, toda druga za boljše plačo še nisem dobil. Lahko je pustiti delo, težko pa je dobiti drugo," je pojasnil Lewin, ko je bil poklican na odgovor. Sodnik je moral odrediti, da žena še čaka.

Vesti iz Jugoslavije

(Poročniki biro Prosvete v Jugoslaviji.)

VESTI O IZLETNIŠTIVU

Kako sprejemajo delavci svoje ameriške rojake — in kako sprejemajo Sokoli ameriške Sokole

Ljubljana, 14. jun. 1930. — Kako so sprejeli delavci v Ljubljani in na Jesenicah izletnike SNPJ, smo poročali. Prav tako smo zabeležili, da so o sprejemih poročali vsi tukajšnji dnevniki zelo lahkavo, pozdravljali izletnike in zabeležili predvsem, kako lepo so jeseniški delavci-kovinarji sprejeli ameriške svoje brate, delavce. O tem je poročal Narod, poročalo je Jutro in poročal je novi dnevnik "Jugoslovan."

Tako lepo so torej delavci sprejeli ameriške rojake, svoje brate in soderge.

To je en svet, ena stran. Pogledimo drugo stran:

Današnji "Jugoslovan" poroča: "V četrtek ob 19. uri je prišla v Ljubljano prva skupina jugoslovanskih Sokolov iz Detroita v Ameriki pod vodstvom brata Vladislava Lalića. Potovali so iz New Yorka z veleladjo "Saturia", družbe Cosulich do Trsta. Na kolodvoru v Ljubljani jih je pozdravil postajenalec in Ludvik, nakar so odpotovali dalje na svoje domove . . . itd."

Na velik sokolski zlet v Beograd se je torej prijavilo mnogo ameriških Sokolov. Prva skupina je prišla v četrtek zvečer. Na ljubljanski postaji je pozdravil izletnike le — postajni načelnik g. Ludvik. Sokolov, da bi pozdravili Sokole, ni bilo.

Ali vidite razliko v sprejemih?

In potem — večina teh Sokolov je odpotovala dalje, prednjačijo zbor kakih 6 Sokolov je ostal v Ljubljani, da počaka tu drugo skupino. Tavalji so po Ljubljani vse večer brez spremljevalcev, prepuščeni sami sebi. Nikjer ni bilo Sokola, da bi jim pokazal, kje lahko večerjajo. Tako so pred kavarno "Emona" naleteli zvečer precej pozno na nekega našega soderga ter ga vprašali, kje je kaka restavracija. Soderg jim je pokazal restavracijo, vprašal, odkod so, in ko je zvedel, kdo so in kako jih nihče ni pozdravil ne sprejel, se je spomnil, kako so jeseniški in ljubljanski delavci sprejeli svoje prekomorske rojake . . .

Ta soderg nam je prišel povedat, češ napišite Prosveti, da bodo videli, kako delavci sprejemajo delavce in kako Sokoli sprejemajo — Sokole . . . In da naj se svoji vedno obračajo na svoje . . .

Fantovski pretep. — V St. Lovrencu na Dolenjskem je razburil ljudi dogodek, ki se je pripetil v vasi Gradišče pri gostilničarju Drakserlju. V nedeljo popoldne so se fantje v gostilni nadomada spoprijeli in skavali. Pametnejši so pretepečarji spravili iz gostilne, a se je nekdo od njih vrnil na prag s sekuro v roki. Razoročili so ga in vrgli znova ven na cesto. V gostilni sedeli France Smole pa je dejal, da je hotel dotični naden s sekuro. Ko je tako sam sebe prepričeval, se je razburil, se zaklatil iz gostilne, pograbil nekje lesen točkal ter se zapodil nad fante. Božali so pred njim, a France Smole ni odnehal. Slavko Cilenšek je stal s svojim dekletom pred hišo, ko je prišel Smole s tolkačem in preden se je utegnil umakniti v vežo, je Smole že zamahnil s tolkačem nanj. Udaril ga je po glavi, da se je Cilenšek takoj onesvestil. Prepeljali so ga v ljubljansko bolnico, kjer pa je umrl, ne da bi se bil zavedel. Star je bil 27 let.

Ljubljanski dramski gledališč bo z delom svojega ansambla gostovalo v Dalmaciji, Bosni, Srbiji. Na tej turneji bodo skoro cel mesec. Gostovanje vodi režiser Osiip Šest in bodo gostovali s komadi, ki jih je zrežiral Šest in Lipan. Ali bodo tako dostojno reprezentirali višino naše drame (ker bo repertoar sili enostranski), je vprašanje.

Cankarjev spomenik, ki je bilo o njem toliko vročih debat, ki so bile potrebne, bodo odkrili baže na nedeljo 27. julija. Tako poročajo časopisi, oziroma "Jutro".

STROJEVOĐJA USTRELIL UPOKOJENEGA GENERALA

iz prijateljstva v sovraštvo. — Žena strojevođe zblaznela

Maribor, 30. maja 1930. — Pred nekaj dnevi smo brali v lokalnih mariborskih vesteh o tragičnem slučaju, ki se je pripetil v cerkvi v Mariboru. Neka ženska je iznenada začela kričati v cerkvi "Mati, mati", misleč, da je v neki ženski v cerkvi našla svojo že pokojno mater. Ugotovili so, da je žena zblaznela.

Včeraj se je ta tragedija dopolnila. Mož zblaznele žene je ustrelil upokojenega avstrijskega generala, čigar mržnja je povzročila ženo blaznost.

Dopolnilo krog pol 10. je na Koroški cesti v hiši št. 99 strojevođa Valeskini ustrelil s 4 streli upokojenega generala Stramnitscha (Stramnica), ki je kmalu nato v bolnici podlegel. Strojvođa so aretirali. Iz zasliševanja na policiji je tekla cela tragedija že več let.

Prijateljstvo strojevođe z generalom

Strojvođa Valeskini je prišel v mariborsko kurilnico l. 1921 ter se je v Mariboru seznanil z generalom Stramnitschom, ki je imel svojo hišo na Koroški cesti. Postala sta silna prijatelja. General je imel gospodinjko Antonijo Rojc. S to se je Valeskini po posredovanju in pristanku generala oženil. Dal jima je tudi lep poročni dar: z notarsko pogodbo je prepisal svojo hišo na strojevođa s pogojem, da ima general do smrti 4 sobe v pritličju zase in da Valeskini pol hiše prepiše na svojo ženo, generalovo kuharico.

Mogoče bi vse bilo dobro. Valeskino je zadovoljno živel z ženo, ki pa je zbolela in na porodu umrla. Tu se začela cela tragedija. Valeskini se je namreč odločil, da se ženi vnovič in sicer s Heleno Vrglezovo, lastnico trgovine s papirjem na Kralja Petra trgu. Toda general je bil proti tej poroki, a strojevođa se je oženil kljub temu.

In tu je prišlo do prekanja, do sovraštva. Oficirska duša generala je bila užajena, ker ga prijatelj ni poslušal. General je pač vaju, ukazovati in vajen, da ga drugi slušajo. Tu pa se mu je upril prijatelj. Zasovražil ga in izjavljati, da notarska pogodba ne velja več, ker je veljala le za prvo ženo. Začela se je med njima pravda, tako da je Valeskini prišel ob svojo hišo, ki jo je tudi imel na isti ulici. Stroški prave po požarih tudi prihranke njegove druge žene Helene in o ba sta obupavala čim dalje bolj. Večji je bil obup, večje je bila mržnja do generala in obratno. Ves njun denar je splahnel.

Zena zblazni

Na ženo je vse ukinjalo porazno. Sredi tega vzdušja stalnega tožarstva in pravdarij so njeni živci popuščali. V torkel (nekaj poprej so prišle govorice, da je sodišče ugodilo generalovi zahtevi ter razveljavilo notarsko pogodbo) pa je žena v cerkvi v stolnici zblaznela, kakor smo opisali zgoraj. Zavedajoč se, da sta prišla ob vse: denar so jima požrli sodnijski stroški, hiša je šla, zdaj je sodišče razveljavilo še notarsko pogodbo — vse to ni dajalo nikakega dobrega pogleda v bodočnost. Brez vsega sta stala zakonca v hiši, kjer jima je bil sosed sovražni general. Žena je zblaznela.

To je udarilo tudi moža, Valeskinja. Poslal je ženo v bolnico, tam je niso marali sprejeti, poslal jo je k njenemu bratu, pa jo spet vzel k sebi, ker je postala bolj mirna. A ponoči je spet začela blazneti. Strojvođa je šel k generalu in ga vprašal, kaj naj počne z ženo. General mu je dejal, naj spravi ženo v Ljubljano, ker ga dela nervoznega. Valeskini je še vprašal generala, katolič na svojo zblaznelo ženo: "Kaj se nimate zadosti?" Nakar je general dejal: "Ni še zadosti."

Tedaj je hotel Valeskini prestrašiti generala, potegniti je vojaško pištolo ter začel streljati. Štiri strele je oddal, nakar mu je pištola odpovedala. Strele je dobil general v glavo, v trebuh, v prsi, ter je popoldne v bolnici umrl.

mr. Valeskinja so aretirali, njegovo blazno ženo pa je vzel brat k sebi. General je bil star 77 let, strojevođa pa je star 33 let.

Drobit z vseh strani

Ljubljana, 30. maja 1930. — Letalska nesreča. — To je menda že tretja ali četrta nesreča letalcev, odkar je sezona za zračne izlete. Dogodila se je spet pri Sarajevu, na letališču v Rajlovcu. V nekem vojaškem letalu se je dvignil v zrak podporočnik Holecsek ter narednik Marinkovič. Ko sta se hotela spustiti na tla, sta videla, da ne moreta pristati in sta se znova dvignila v višino. Nenadoma pa je odpovedal motor in letalo je strmoglavilo na tla. Letalo se je popolnoma razbilo, podporočnik je dobil težke rane na glavi in nogah, narednik pa ima le lažje poškodbe. Oba so prepeljali v vojaško bolnico v Sarajevo.

Štorkija na kolodvoru. — Menda kar nekako hoče preiti v navado, uporabljati kolodvore za poročnišnice, ne po volji mater marveč po volji štorkije. Zadnjič je neka porodnica porodila na Pragerskem, zdaj pa se je podobno pripetilo na Jesenicah. Včeraj se je z bohinjskim vlakom pripeljala v Jesenice 20-letna Darinka iz Nomenja. In na jeseniškem kolodvoru jo je nenadoma osleparilo in privekal je krepek fantič na svet, dasi en mesec prezgodaj. Mati je bila namenjena v Ljubljano, a jo je uneslo. K sreči se je v istem vlakcu vozil zdravnik dr. Wacek iz Bohinja, ki je prišlo k pomoči in mimogrede pomagal novemu državljanu na svet. Fantič je kljub prezgodnjemu porodu krepak in so takoj istega dne krstili, jeseniška gostilničarja Tancer in Leopoldina Bajžel pa sta botrovala.

Nov most čez Dravo. — Od Maribora do Ptuja ni nobenega mostu čez Dravo in sta tako ptujsko in mariborsko polje nezvezana. Sicer imajo tu in tam brodove, toda ti nikakor ne zadostujejo več prometu. Zato so sklenili postaviti most pri Dupleku, ki se že gradi in bo jeseni že dograjen. Duplek je važno stikališče, pa zato brod tamkaj ni zadostoval prometu in so zgradili most. Odbor za gradnjo mostu je med prebivalstvom nabiral lesni material ter se obračal za pomoč tudi na razne oblasti. Mariborski cestni odbor se je stvar zavzel ter je v svojem proračunu za l. 1930 dovolil v ta namen podporo v znesku 800.000 Din. — In tako most raste in se prene Drave ter bo zvezal ptujsko in mariborsko polje ter Slovenske gorice.

Kočevarski rudarji stradajo. — Delavska zbornica je sklicala v Kočevju rudarsko anketo med rudarji. Filip Uratnik od Delavske zbornice je poročal o korakih, ki jih je podvela Delavska zbornica za omiljenje bede in za čim hitrejšo pomoč. Ob tej priliki so kočevarski rudarji poročali o strašni bedi. Tako je rudar-otec pripovedoval, da ima 6 otrok, a dnevnega zaslužka poldruga dinar! Jedo samo koruzni močnik, pa še tega s težavo dobijo. Tudi so zahtevali rudarji, naj pride zdravniška komisija pregledat delavska stanovanja, ker ni bilo take komisije že 20 let. Našli so mnogo pritožb in prošelj in celo sreski poglavar si jih je mnogo zapisal v namenu, da jih sporoči dalje. Beda med rudarji je nepopisna.

Nove redukcije v Trbovljah. — Ni dovolj, da rudarji že mesece praznujejo in ne zaslužijo skoro nič. Še huje jih čaka. Komence meseca bo baže v Trbovljah odpuščen 600 rudarjev, pri Duplekem podjetju dnevnega koparja v Trbovljah pa tudi 500. To je 1100 ljudi na cesti hkrati. Beda je že tako velika, a rudarjem je preostajal vsaj up, da bodo v doglednem času spet lahko delali. Pa pride vest, da bodo te dni odpuštili 1100 rudarjev, s čimer bo gotovo prizadetih kakih 2500 družinskih članov. Armada brezposelnih raste . . .

Ljubljanski velesejem je že prva dva dni imel mnogo obiskovalcev. Prišli so že tudi poselniki z juga in inozemstva. Pravi naval pa je pričakovati za bliskovite praznike, zadnje dni velesejma. Zelo je obiskan tudi vešelič del velesejma, kjer je mnogo novih zabavnih stvari, ki jih radi obiskujejo odrasli in mladina. Že prvi dan na praznik je obiskalo velesejem 10.000 ljudi.

Sven Hedina: V boju s smrtjo

Nedavno je Sven Hedina dopolnil 65 let. Njegova raziskovanja so po vsem svetu zaslovela. Spadajo med klasične stvarne delovalnosti in narodopisja vseh časov. Zdel je v Ljubljani izdelal veliko etnografsko delo o svojih izkustvih, namenjeno mladim, ki ne poznajo preteklih njegovih del. Evo vam kratkega vzorca.

Raziskovalec je zašel v puščavo in nadaljuje:

Potovala sva skozi noč in pesek, ali že po dveh urah sva bila tako upehana, da sva pocpala na peščena tla in zaspala kot ubita. Ker pa sva imela na sebi le tanko belo obleko iz bombaža, me je skoraj predramil nočni hlad. Potem sva se zavlekla nekoliko dalje in v drugi polegla na sipino, da bi spala. Skornji, ki sem jih nosil, so imeli trde golenice, ki so mi segale do kolena. Težili so mi korak, in zato sem jih mialil večkrat proč vreči; na arečo pa sem jih obdržal.

Po novem odločilu sva 5 ur korakala, od štirih ponoči do devetih popoldne (2. maja). Potlej sva eno uro počivala in zopet odinila s počasnim korakom. Sedaj je pallilo solnce, tema se mi je delala pred očmi, in čez poldrugo uro sva se sedela. Na pomočju, obrnjenem proti severu, je Kazim z lopato izgrebel hladnega peska. Sikel sem se in se ulegel v pesek, nakar me je Kazim do vratu zasul. Potlej je še sam s seboj tako storil. Glavo sva imela tesno vkup, lopato sva zasadila v tla in na njeno rezilo razobesila svojo opravo, da sva dobila nekoliko senca.

Tako sva ležala ves dan, ne da bi bila kaj črnila ali oko zatnila. Nad nama se je bočilo višnjevo nebo in okoli se je razprostiralo puščavsko morje vse do obzorja. Ko se je solnčna obla dotaknila sipinskega grebena v zapadu, sva otepla s sebe svizec in se spet upotila. Počasi in s neketnimi premori sva se opotekala proti vzhodu.

Kopel v mlaki, ki je v dnevi pripekli blagodejno hladila, naju je seveda tudi oslabila. Moči so pojemale in nisva prišla tako daleč ko prajšno noč. Zeja naju ni več tolikanj trpila kakor v prvih dneh. Ustna duplina se prav tako izsuši kakor vnanja koža in občutek žeje otopi. Zato pa pritisne rastoto utrujenost, Delovanje vseh člez se silno zmanjša. Kri se gosti in čedalje bolj leno kroži po žilah. Prej ali slej vodi ta izsušitev v krizo, v smrt.

Od 1 do pol 5 jutraj sva ležala kot uničena in niti nočni mrz naju ni mogel pripraviti do tega, da bi pot nadaljevala. Vendar ob zori sva zopet odtegnila. Napravila sva nekaj korakov, počivala in potlej vnovič poskusila priti par korakov naprej. Niz peščeno reber je še nekam šlo, težko pa je bilo plezati na greben naslednje potočine.

Ko je vzhajalo solnce, me je Kazim prijel za ramo in mi z otopelim pogledom pokazal na vzhod, a da ni bleknil ne bev ne mev.

"Kaj je?" sem zašepetal. "Tamariska," je siknil.

Torej prvo znamenje organskega življenja! Hvala bodi Bogu! Nada, ki je že ugašala, je nanovo vzplapolala. Tri ure sva omahovala ter omagavala naprej, prej ko sva dosegla ta prvi grm, oljkovo vejico, ki nama je oznanila, da ima puščavsko morje vendarle obalo. Boga sva zahvalila za ta blaženi dar in čvečila zelene grenke tamariskeve igle. Kakor bared ali lokvanj je stal grm na svojem peščnem valu in se kopal v solnce; ali kako globoko je bilo do nadanje vode, ki je dovajala hrano njenim koreninam.

Okoli 10 ure sva naletela na drugo tamarisko in jih opazila še več dalje proti vzhodu. Toda nisva mogla nič več. Slekla sva se, zagrebala v peščino in razobesila svojo obleko nalik senčniku preko tamariskovih vej.

Devet ur sva tiho ležala. Razgreti puščavski zrak nama je izsušil polt na obrazih in pergamment. Ob sedmih zvečer sva se obklopila ter se odpravila na pot. Šlo je počasneje nego kdaj prej. Po treh urah potovanja

po temi je Kazim na mah obstal in zamomljajal: "Topoli!"

Med dvema prodoma sem uari tri jagnede tesno na kupu. Pod njimi sva se srušila vna medla od napa. Tudi tukaj so morale korenine segati do poltalne vode. Jela sva kopati studenec, a lopata nama je zdrknila iz rok; nobene moči nisva več imela. Tedaj sva legla na tla in praškala z nohti naprej; toda tudi ta poskus sva morala skoraj opustiti.

Namesto tega pa sva lupila sveže liste in si z njimi natrla kožo. Nabrala sva tudi suhih odpadlih vejic in na bližnjem sipinaku grebenu zakurila ogenj kot znamenja za Isama — če je še živel, o čemer pa sem jako dvomil. Ogenj bi utegnil morda tudi kakega pastirja v gozdu ob Chotan-darji izvesti v puščavo. Vendar ako bi opazili ogenj v "hiši smrtnega molka", bi jih mogoče prej obšla groza in menili bi, da so pustinjaški duhovi, ki strašijo in čarajo. Dve debeli uri sva vzdrževala ogenj in ga štela za družabnika, prijatelja, možnost osetve. Dandanes imajo brodolomci na morju drugo pripomočko, da v skrajni sili ključijo svoj SOS. A midva sva imela zgolj ta ogenj, na čigar plamenih zubljihi so nama viseli pogledi.

Noč se je nagibala h koncu in v kratkem bi solnce, najin najhujši sovražnik, nanovo vstalo nad alpinami na istoku ter naju huj vnovič trpinčiti. Okoli štirih jutraj (4. maja) sva odinila in motovilla pet ur dalje. Na vzhodu ni bilo videti nobenih jagnedov več, nobenih tamarisk, ki bi s svojo zelenino nama mogli podgati pojemajočo živnost: sami edini peščenci, ki, kakor daleč sega oko.

Na sipinaku bregu sva se zgredila. Kasin ni mogel zame več nakopati hladnega peska. Pomagati sem si moral, kakor sem vedel in znal.

Celih deset ur sva ležala v pesku brez besedice. Bil je čudež, da sva še živeła. Ali se bova mogla vleči naprej še eno noč, poslednjo?

Ob somraku sem vstal in pozval Kazima, naj gre z menoj. Komaj alinno je zašušljajal: "Ne morem več." nk.

Nov načrt magnatov

Niagara Falls, N. Y. — V tukajšnji trgovski zbornici so si izmislili jako lep načrt, kako priti do cenenih kovinarskih mehanikov, ki bodo obenem varni pred unionizmom. V tovarne mislijo spraviti šeststajsetne fantiče, katere bodo tekot štirih let izučili v prvovrstne neumijske mehanike. Začetna plača za te učence bo 80 centov na uro, pozneje, ko bodo izučeni, pa bodo dobivali celih 50 centov na uro. Jako lep načrt, če se jim posreči, kar je pač odvisno od delavcev samih. Če bodo delavci močeli, bodo pa delodajalci govorili in delali . . .

Štirinajst mrtvih v Chicagu vsled vročine

Chicago. — Dne 23. junija je bilo 97 stopinj vročine in deset oseb je umrlo za solnčarico in štiri so utonile v kopališčih. Vročinski val se je raztezel po vsem srednjem zapadu in višek je bil v Centralji, Ill., kjer je termometer zaznamoval 106 stopinj. Vročina je odnehala zvečer, ko je potegnil severozapadni veter. Bile so mnoge lokalne nevihte. V Kenoshi je bil silen vihar z nalivom, ki je naredil veliko škodo.

Neve neumijske publikacije

Indianapolis, Ind. — Red Book in Blue Book magazina se več ne tiskata v unijskih tiskarnah kot doslej, temveč v neumijskih tiskarnah, kakor vse ostale McCallove publikacije. Tako poročata tukajšnja tipografska unija.

Zivahke živje za človeško zdravje

Angleško ministrstvo zdravja je nedavno izdalo statistiko, ki kaže, da je bilo na Angliškem v letu 1928 izvršenih 316.891 operativnih posegov na živih živalih. Od teh jih je bilo 15.000 obreženih, ostalih 30.000 živali pa je bilo operiranih brez uporabe mamil. 35.000 jih je služilo poskusom o zdravljenju rakovin, 131.000 poskusov pa so izvedli v svrhu preiskovanja učinkov raznih serumov.

Znana verska hipnotizirka Almee McPherson iz Los Angelesa, Calif. na povratku iz Palestine, kamor je peljala čredo "romarjev," da obiščejo Jeruzalem.

Ste lot od rojstva pisateljice Trdine

Ljubljana, 2. junija 1930.

Prijazni trg Mengeš je imel včeraj, na lepo toplo nedeljo, svoj lep praznik. Na rojstni hiši Janeza Trdine v Malem Mengšu so odkrili spominsko ploščo z napisom:

Tu se je rodil 29.V.1830. Janez Trdina, slovenski pripovednik, umrl v Novem mestu 14.VII.1905.—Trdini se je, da stare narodne nazore pomnoži in obogati s idejami napredujočega časa.

Pod to ploščo, vzidano v hišo, ki je zdaj last tovarnarja slavnikov Stemberger & Millitzer, pa je pritrjen relief Janeza Trdine. Napis na reliefu se glasi:

Duševna svoboda je mnogo več vredna in daje tudi mnogo več zadovoljnosti kakor telesna.

Odkritje te plošče in reliefja je bilo za Mengeš pravi praznik. Še nikoli menda ni bilo toliko ljudi zbranih v Mengšu kakor topot. Z vseh strani so prihajali gostje na slavnost, prihajali so zastopniki oblasti, kmečki fantje in dekleta v narodnih nošah. Vsi so se razvrstili v velik sprevod, ki je korakal s godbami skozi Mengeš proti Malemu Mengšu do hiše, kjer se je vršilo odkritje. Med gosti sta bila tudi znani zgodovinar Vrhovnik ter notar Hudovernik, ki je bil zadnjih 30 let Trdinovega življenja prijatelj Trdine in človek, ki mu je Trdina mnogo zaupal.

Zupan Lipar je pozdravil vse navzoče goste v imenu trga Mengeš ter podal besedo slavnostnemu govorniku prof. Mazovcu iz Ljubljane, ki je orisal literarno delovanje Janeza Trdine ter orisal značaj Trdine. Pred nikomur ni klonil, boril se je za narodove pravice kjer in kakor je mogel brez ozira na zamere in mržnjo. V pisatelju Trdini vidimo silno nesebičnost, neomajnost in veliko narodno zavest. Otanimo tudi mi brezpozorno za-

vedni Slovenci, taki in tako trdni, neomajljivi, kot je bil naš Trdina.

Po njegovem govoru so potegnili prt raz ploščo in relief.

Za prof. Mazovcem je nastopil sivolasi dr. Hudovernik, osebni prijatelj Trdine ter govoril: Mogoče sem edini živeči, ki je občeval s Trdino nepretrgoma od l. 1875 do njegove smrti 1905. V Trdini je bila posebljena slovanska ideja, bil je razvpit rusofil, velik značaj, kot človek pa tak skromen, da je danes težko govoriti o tem.

Potem je spregovoril nekaj besed še dr. Jože Rus, sreski poglavar dr. Ogrin, moški zbor je zapel Jenkovo "Molitev", nato se je še župan Lipar zahvalil vsem za vse.

Na dvorišču Trdinove rojstne hiše se je potem začela domača vrtna zabava tja do večernih ur.

LOTA NA PRODAJ

Prodaja 50 čevljev široka lota v North Riverside. Takoj je plačati \$500, ostalo pa na mesečne obroke. Oglasite se osebno po 5:30 zvečer na: 2428 So. Grove, Berwyn, Ill.—(Adv.)

Narodnina za list Prosveta

Za Zdrž. države in Kanado \$6.00
1 tednik in 4.80
2 tednika in 5.60
3 tedniki in 2.40

Za Cicero in Chicago je \$7.50
1 tednik in 6.30
2 tednika in 5.10
3 tedniki in 3.90

Tednik sam stane \$1.20
Tednik v Evropo stane 1.70
Poština za tednik v Evropo .50

Mladinski list stane \$1.20
Ml. list v Evropo stane 1.50
Cena oglasov po dogovoru.
Pillp Godina, upravnik.

Pozor! Rojaki v Chicagu in okolici

Naznanjam vam, da sem odprl NOV PIKNIK GROVE, lep in velik prostor na Joliet Road No. 4 in Lemont Road, na vogalu naproti cvetličarne. Društvam in klubom dam prostor brezplačno za piknike. Le 22 milj ven iz Chicaga.

Na 4. julija bom imel otvoritveno slavnost, mnogo zabave in zvečer umetne ognje. Priporočam se za obilni poset.

Pazite na napis Du Page Grove.—RUDOLF ŠROIF, lastnik.

BRZA ZVEZA V EVROPO

preko Hamburga na naših modernih parnikih

HAMBURG **DELTSCHLAND**
ALBERT BALLIN **NEW YORK**

Redna tedenska odplutja. Zmerno cene. Diržetna teletizniška zveza z Jugoslavijo.

Redna odplutja tudi na naših znanih kabinskih parnikih
ST. LOUIS, MILWAUKEE in CLEVELAND

Za navodila vprašajte lokalnega agenta ali

HAMBURG-AMERICAN LINE
177 N. Michigan Avenue — Chicago

ROSA

Povest o dveh ženah
Spisal Angelo Cerkevnik

(Povest, ki je bila nagrajena v literarnem kontestu Prosveta)

— Botjševiki so tam! Pomagati jim je zločin, zločin proti človeštvu in kulturi!

— Ali si govoril zopet s polkovnikom Orlovom? On ne ve, kaj je zločin in kaj ni zločin. Da ve, bi si že davno pogoltnil kroglo v glavo! Zločin? Zločin je stati ob strani in gledati, kako nekoliko brezumnih idealistov daje svojo kri na oltar svojih idola, zločin je plešati križem te bolne, jetične Evrope in mirno gledati, kako umirajo milijoni od lakote, stati daleč od domovine in gledati, kako domovina s krvavečo bolestjo prosi:

— Primate za kladivo... malo je še ognja... udarite... še je razbeljeno...

Udarec za udarcem pada na nakovalo, Bojo... Ali siliš udarce?...

Kakor velikonočno potrkavanje... Pesem vstajenja...

Poslušaj pesem milijonov! Glej ga kovača! V obrazu žari... Iskre letijo, znanilke božanske prihodnosti!

To je pesem dela! Železo se zvija pod močjo njihovih misli... Železa vdihavajo svojo ogromno dušo, svojo neupogljivo voljo. Mrtvo materijo oživljajo, dajejo ji misel, moč, veselje, pesem, jok, krik, obup...

O, to, praviš, je zločin!

Zločin bi bil zdaj umreti!

In vendar bi tako nepopisno rada umrla. Tako mi je mraz, tako mi je mraz, tako mi je mraz! Megla me je mraz, tako mi je mraz! Čutim, kako mi megla objema čustvo... Ne, ne... pozabiti moram nase... saj bom kmalu v toplem kupju...

— Ostani, hrepenenje moje, ostani! Toplo ti bo pri meni. Grel te bom s svojim dihom, božal s svojo bolestjo!

Tanja se je dvignila.

— Kovčega moram pripraviti... Najbolje bo, če se posloviva.

— Samo še eno uro, Tanja!

— Ne, Bojo. Okrog enajstih je. Ob treh in pol odpelje vlak... Malo časa imam še.

— Okrutna si, Tanja, in brezsrčna si!

Ali ne moreš razumeti, kako mi je?

— Okrutna sem, Bojo! Tudi sama nasprotni sebi sem trda! Drugače ne more biti.

Bojo! Vprašaj svoj razum! Dobro veš, da se morava ločiti in čimprej se ločiva, tem prej bova imela za seboj tisti strašno bolesten trenutek...

Hitro, hitro, da bo konec... Ah, Bojo... zdravstvuj...

Objela ga je in poljubila.

Dvojna bolest se je združila v dolg, ravnjen, umirajoč poljub...

Zbežala je.

Bojo se je zgrudil v fotelj, si zakril z rokami obraz in — zatrl v sebi jok...

Sam a seboj je ostal in zrl v nič... Z rokami je grabil po temi... Z očmi se je zagrebel v strahoten, brezmejen — nič...

Boril se je z bolestjo in bolest je bila močnejša od njegovega razuma. Za kratek hip si je zaželel, da bi bila pri njem Rosa, da bi se izjokal v njenem naročju, da bi izbruhnil vso svojo bolest, da bi ji povedal...

— Rosa moja... umiram. Tanja gre...

Kmalu se je zavedel, da ne more nikdar več med Roso in med njim zavladati tisto razmerje, ki ju je nekaj spajalo v tako lepo harmonijo. Tanja je med njima... Usoda besna in zlobna jo je vrgla med njiju, kakor je nekaj vrgla med planete neprehodno brezračno.

je... Pri vsaki besedi, ki jo bosta spregovorila, se bo moral zavesti, da je kriv. Ona pa bo tako čista in neomadeževana poleg njega.

Za hip ga je obšla želja, da bi na tistem zbežal, da bi se več ne vrnil. Zgubil bi se v svet. Udinjal bi se na kakšno ladjo kot kurjač... Mogoče bi našel službo kje v angleški Indiji, v Avstraliji? Boril bi se za kruh! V borbi za kruh bi pozabil na bolesti duše... Da bi bil lačen, nag, bos, da bi ne imel ne postelje, ne strehe nad glavo... Blagor njim, ki se borijo za skorjico kruha!

V glavi mu je prepredala vedno k Tanji vračajoča se misel slika morja, viharja, težkega in utrudljivega dela v daljnjih zemljah. Bilo mu je, kakor da ga je jela zapuščati pamet. Misli so mu postajale votle, videl jih je mrtve na katafalku sredi ogromne cerkvene ladje... Povsod sama praznina.

Zasmejal se je...

Zazdel se je sebi samemu kakor plošča fotografirane aparata, ki samo — vidi.

Dolgo je slonel ob oknu...

Tanja je mrzlično belala kos za kosom v kovčegu. Tresla se je. Bala se je, da utegne vstopiti Rosa. Kaj potem? Ko je zaprla poslednji kovčeg, je sedla k mizi in napisala pismo:

"Rosa moja, sestra moja najljubša!

Bilo mi je kakor Ani Karenjini. Gledala sem v kolesa drdaajočega življenja in sem hotela pod kolesa. Pa so šla vsa kolesa mimo mene. Kolesa svojo pot, jaz pa sem ostala, dvojna, trojna... Ostala sem, ker so se kolesa zgrozila pred menoj... jaz sama pa pred seboj.

Bojo je hotel, da bi ne šla.

Meni sami je bilo tudi tako težko odločiti se.

Ko pa sem se spomnila nate, Rosa moja, me je jela zapuščati sleherna misel. Tedaj se je zgodilo, da sem se zavedla strašnega dejstva, da ljubim tebe prav tako bolešno, kolikor Boja... Razumela sem, da ne smem ostati med vama, da ne smem hraniti vajinega nepopisno težkega trpljenja. Vem, tudi po mojem odhodu ne bo več tako, kakor je bilo nekaj, a zadostila bom vsaj svoji veliki ljubavi.

Bom vsaj enkrat, vsaj enkrat, prepričana, da sem naredila nekaj dobrega, lepega, plemenitega. Saj veš, da je vse, kar sem do danes storila, bilo tako grdo in umazano.

Vsaj enkrat, Rosa moja, sem dobra...

Razumela me boš! Saj ti razumeš vse, draga!

Domov se bom vrnila. Vsaj poskušala se bom vrniti, če bom dobila potni list. Doma bom delala. Lepo mi ne bo. Se posebno hudo mi bo, ko bom hodila po krajih, kjer sem z Bojom preživela najlepše ure...

Nekaj me tolaži... V povračilo za storjene grehe verujem, verujem da se vsako zlo delo maščuje, verujem, da moramo vsak zločin nizogibno poplačati s trpljenjem... Zato bom vse, karkoli mi bo težko nositi, prenašala z zavestjo, da sem si vse težko sama naprtila...

Rosa, oprosti mi vse, tudi tiste slabe misli, ki sem jih včasih gojila. Težko mi je, a izpovedati se moram. Včasih sem si zaželela — možgane mi bolest stiska ob spominu... sem si zaželela, da bi ti umrla. Da bi ti kmalu, kmalu umrla.

(Dalje prihodnjik.)

so, kjer je bil nato dolga leta moj prostor. Gospe Deinhartova mi je resnično postala kakor mati, oboževal sem jo! Življenje bi bil dal zanjo!

Kmalu sem postal tudi v družbi hčera manj boječ. Do Marije, najlepše in najbolj mirne izmed vseh, sem kmalu občutil alično nagnjenje, ki sem ga čutil do njene matere, kateri je bila v vsem zelo podobna. Bila pa je vsekakor razlika med tema čustvoma. Bil pa sem takrat še preveč nezkušen, da bi bil takoj spoznal, da sem mater spoštoval, hčer pa ljubil. Najmanj prisliljeno sem občeval s Floro, ki je bila najmlajša. Bila je neugnanka in po glavi ji je rojilo vse polno norosti. Flora je bila materin ljubček, sličila je očetu. V njej je gospe spet gledala živahnega, veselnega mladeniča, ki se je bila v mladosti z njim poročila. Kadar je Flora kako smešno rekla, me je gospa često pogledala tako, ko da bi me hotela opozoriti na njeno brihtnost.

In vendar je mladenki, kadar je mislila, da jo nihče ne gleda, za hip zamračila živahni obraz globoka žalost. Ali čez trenutek se je že spet smejala.

Večkrat je rekla, da je žalostna, da je dekle, da bi bila rajša fant. In čisto, ko se je Flora preoblekla v fanta, da bi nam zaigrala kako šalo, sem čutil, kako počiva na meni Marijin vprašujoč pogled. Ona, ona je bila srečna, da je bila ženska in zdelo se mi je, ko da vprašuje, ali nisem tega vesel tudi jaz.

Čez nekaj časa sem vedel, ne da bi si bila kaj razkrila, da sem ljubljen in da jo ljubim. Zvečer pa sem v svoji podstrešnici sanjal o prihodnosti, o prihodnosti z Marijo! Že sem pre-

mišljeval, kako ji bom razkril in priznal, kadar se bom ojunail, ljubezen. Toda to mi ni bilo usojeno. Nekaj pogledov, v katerih sva se razumela — je bilo vse.

Bolj živahno se je sukala okoli mene Flora. Vsako priliko je izrabila za kakršnokoli porednost in če se ji je posrečilo, da me je spravila v zadrego, se je tega divje veselila. Gospe Deinhartovi je bilo to vedno bolj pri srčno razmerje med njeno ljubljeno in menoj precej po volji. Ta njena zadovoljnost me je delala precej ponosnega in že sem si predstavljal, kako veselila bo, ko bo zvedela, da se z Marijo ljubiva. Saj bom takrat že skoraj član njene družine in gospe Deinhartova bo spoznala, da sem bolj primeren za mirno Marijo, ko pa za neugnano Floro. Že tri mesece sem hodil k Deinhartovim, ves pristi čas sem prebil pri njih. Dnevi, ki jih nisem preživel v bližini Marije in njene matere, naše matere, kakor sem jo na tistem imenoval, so se mi zdeli izgubljeni.

(Konec jutri.)

— Marička, mene je treba jutri zjutraj vzbuditi že ob šestih.

— Brez skrbi, gospod. Pred šestimi uro me samo malo sunite s kolenom, in vse bo v redu.

CEMU PEŠATI?

Esorka odpravi počutek utrujenosti!

Ali ste kajkaj, ko se bilita dovoli delovni čas h koncu? Mogoče je vaša preobrnost in volja. Esorka vam hitro povrne vaša preobrnost in odlično počutek utrujenosti. Vam priporočamo novo energijo, novo življenjsko moč. Upravljalna lekarnarja.

SEVERA'S ESORKA

Kavalerija 6. vojaškega kora, ki sodelujejo v razstavi v Grant Parku v Chicagu.

NOW!
Velika vojaška razstava v teku
Napad v Chateau-Thierry
Zgodovinske orodje in revolucije do danes
Vojkanski umetni opisi razstavljeni od Theatre-Duffield Co.
Vojški tournament in razstava Sixth Corps Area, U. S. Army 21. do 28. junija v Soldier Field, Grant Park, Chicago.

Zvečer ob 8. uri. Matinee 2.15 P. M. Junija 22. 25 in 28.
Vstopnice \$1.50. Za otroke 50c.
Rezervirani sedeli \$1.50—Box sedeli \$3.50
Nobenih drugih vstopnin v razstavi.
Čisti prebitek je v pomoč vdovam in sirotam vojaških družin.
SLOVANSKI VEČER v petek dne 27. junija.

Agitirajte za Prosveto!

Kupite si farmo v Wisconsinu.
Rodovitna zemlja, zdravo podnebje. Na prodaj imamo farme 40-47-80-120 in 160 akrov obdelane farme. Cene so sedaj zelo nizke. Kupi se z lahkim pogojem.

RIGHT REALTY CO.
Ermens & Ocvirk
502 National Avenue, Milwaukee, Wis.

POTREBUJEM GOSPODINJO

Slovenec, samec srednje starosti farmer, se želim seznaniti s Slovenko ali Hrvatico v starosti 30 do 40 let v svrhu ženitve, sprejme se tudi vdova z enim otrokom. Če katero vesel in resno misli, naj piše na naslov: J. J. K. — 2657 So. Lawndale ave., Chicago, Ill. — (Adv.)

SKRIT POTNIK

V Berlinu izhaja mesečnik "Vahre Erzählungen", ki prinaša v obliki povesti opisane resnične dogodivljaje nepodpisanih oseb — ne pisateljev.

Težko mi je napisati, kar mi leži na srcu. Prvič, ker sem hranil vse te dogodivljaje ko globoko skrivnost že tako dolgo, da se mi zdaj skoraj zdi, da bom storil nekomu krivico, ko jih bom izblebel; pa tudi zato, ker čisto nič nisem vajen pisanja; manjka mi besed in večkrat ne vem, kako bi se izrazil...

Kako naj čitateljem prikažem svojo brezupno-zapuščeno mladost, tista leta, ko sem življenja željni mladenič stanoval v mestecu Z. v siromašni podstrešni sobici z oknom na Deinhartov vrt? Kako naj izrazim globoko spoštovanje do gospe Deinhartove, te čudovite gospe, ki mi je, siroti brez staršev, bila ko mati, ki je nisem nikdar poznal!

Ne morem! Moje besede bodo povedale le blede, nejasno, kar čutim.

Starši so mi umrli že zelo zgodaj, tako zgodaj, da se jih prav nič ne spominjam. Zrastel sem pri tujih ljudeh. Od dvanajstega leta dalje pa sem bil prepričan samemu sebi. Bil sem tih, boječ deček in do dva in dvajsetega leta si nisem pridobil niti enega prijatelja. Od mladih nog sem moral delati in končno sem se preril do kurjača na železniškem stroju. Včasih

sem pač čisto slučajno govoril nekaj besed s sestro ali z ženo katerega izmed stanovskih tovarišev, sicer pa do tistihmal nisem imel z dekletji nikakih znanj. Prilik mi ni manjkalo — bil sem lep mladenič — toda zaradi prirojene bojazljivosti sem se vsaki izognil. Čim starejši sem bil, tem bolj sem se zapiral v samoto.

Takrat, ko sem stanoval v bližini Deinhartovih, sem imel že stalno službo pri železnici. Bil sem kurjač na stroju tovarnega vlaka in vozil sem se redno od križišča Z. do neke obmejne postaje in nazaj. Po vsaki taki vožnji sem imel prost dan, ki sem ga prebil izmenovano v Z. ali pa v mestu ob meji. Če sem bil v Z., sem sedel pri oknu, ki je bolj podobno lini, in gledal na sosedov vrt. To je bila moja edina zabava. Kina, kjer more ubog delavec doživljati vsaj po nekaj ur usode srečnejših ljudi, še takrat ni bilo. Toda opazovanje življenja pri sosedovih mi je bilo v alično razvedrilo.

Deinhartovih je bilo pet: oče, mati in tri hčere. Kmalu sem natanko spoznal njih navade. Po obedu: Gospa bo sedla z ročnim delom v pleteni stol pod orehom... Pravilno! Ze sedi... Oče pa bo igral s hčerami enkrat kroglet... Seveda! So že začeli. Oče in starejša hči, klical so jo za Marijo, sta navadno dobila proti mlajšima, Flori in Heleni. Nato ju je gospod Deinhart kaj rad podražil z ne-

kolikimi šaljivimi zbadljivkami, sedel k ženi in čital časopis. Včasih jih je prišel kdo obiskat, včasih so odšla dekleta s prijateljicami in prijateljicami na sprehod. "Film" se je izpreminjal, vedno pa je kazal mirno in prišerno rodbinsko življenje. Jaz pa sem bil zmerom hvaležen in željan gledalec.

Opazoval sem sosedove tako vneto, da mi ni nikdar prišla misel, da me morejo videti tudi oni. Ko me je nekega dne gospa poklicala — gospod in hčere so bili pravkar smeje poslovlili sem se silno prestrašil.

"Hej mladi gospod," je zaklicala, "pridite no malo dol v družbo stari gospe."

Najrajši bi se bil ekrl v kot, ali ni bilo mogoče; povabilo smehljajoče se gospe je bilo preljubeznivo. Najprej me je obšla rdečica, nato me je spreletel mrz; kolena so se mi šibila in šele čez precej trenutkov sem zmogel vstati in oditi. Končno pa sem stal v vrtu pred najbolj ljubeznivo starejšo gospo, ki sem jo kdaj videl. Ne spominjam se, kako sem ji odzdravil; bil sem v veliki zadregi. Vem le, da mi je ponudila stol in da sem jo poslušal ko v sanjah, ko mi je pripovedovala, kdo je in da me je že večkrat videla, kako sem gledal v vrt, in me vprašala, če bi mi ne bilo ljubo prebiti proste ure s njo in z njeno družino.

Ko so se gospod Deinhart in hčere vrnili, sem še vedno sedel za mizo pod orehom, za mi-

Kaja je tista stvar!

Okus, duh in vsa naravna dobrotta najboljših tobačnih kakovosti so v razveseljivem dimu, ki počasi valovi iz vaše Camel Cigarette. Le naj razkošno kroži okoli vašega obraza... okušajte, duhajte, uživajte... kadite, koliko vas je volja! Če je prva Camel zjutraj ali zadnja zvečer, vsak čut vam bo povedal, da imate vse, po čemur ste stremeli v cigareti.

CAMELS

za užitek

NA RADIO

Camel Cigarette Ura — ob vsaki uri zvečer na M. B. C. svetlobo WJZ in slišane poročila. Poglejte v lokalni radio urah.